

Завдяки зусиллям Ради студентів функціонують Літературний клуб «Дебати», студентське телебачення «DMA online», проводяться такі акції як «Обміняй цигарку на цукерку», «Буккросінг в академії», організовані пошти для закоханих до Дня Святого Валентина, «Щасливі дрібнички» нагоди Міжнародного дня щастя, «В здоровому тілі здоровий дух» тощо.

Сьогодні, як ніколи, в основі навчального процесу необхідно активізувати педагогічний підхід, який передбачає поєднання навчальних і виховних методик. Ми, викладачі, мусимо усвідомлювати, що кожен науково-педагогічний працівник академії має бути педагогом незалежно від того, яку навчальну дисципліну він викладає і в якій науковій сфері працює. При цьому слід враховувати, що головний метод виховання – це власний приклад.

Виходячи з цього, до основних завдань з виховної роботи, які й надалі ставить перед собою Академія, належать:

- заохочення студентської молоді до соціальних, інтелектуальних і творчих ініціатив;
- підтримка та сприяння волонтерським проектам;
- створення умов для популяризації кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, підтримки професійної й самодіяльної творчості;
- сприяння спортивній і фізичній підготовці, спрямованій на утвердження здорового способу життя;
- вивчення потреб молоді, зокрема шляхом проведення
- соціологічних досліджень.

УДК 94(477) «1918»

О.О. Поплавський

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

100 РОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ: ЧАСИ ЗМІНЮЮТЬСЯ, ПРОБЛЕМИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ

У статті проаналізовані рішення II Всеукраїнського з'їзду Рад робітничих, селянських та солдатських депутатів, спрямованих на трансформацію радянської форми державності УНР в умовах підписання Брестського мирного договору.

Ключові слова: з'їзд, радянська УНР, влада, більшовики, резолюція.

В статье проанализированы решения II Всеукраинского съезда Советов рабочих, крестьянских и солдатских депутатов, направленных на трансформацию советской формы государственности УНР в условиях подписания Брестского мирного договора.

Ключевые слова: съезд, советская УНР, власть, большевики, резолюция.

The article analyzed decision II All-Ukrainian Congress of Soviets of Workers, Peasants and Soldiers' Deputies, aimed at the transformation of the Soviet form of statehood UPR in the context of signing the Brest peace treaty. Keywords: Congress, the Soviet UPR power, the Bolshevik resolution.

Сьогодні, в умовах переосмислення української історії, зусилля багатьох вітчизняних науковців зосереджені на проблематиці революційних подій

творчих процесів в Україні у 1917 – 1921 рр. Актуальність обраної теми полягає в тому, що особливості розвитку сучасної України, події на території України Росії по відношенню до нашої країни, її політика до «народних республік», які з'явилися не без участі кремлівських керівників в окремих районах Донецької і Луганської області у 2014 р., мають події сторічної давнини на Півдні України. Серед подій того періоду український з'їзд рад робітничих, селянських та солдатських комітетів виходить поза належного інтересу дослідників.

Важливою державною незалежність, яка виллалась у кровопролитну боротьбу за продовження Української національно-демократичної революції. Для молодої української держави війна виявилась непосильною. Соціалістична Центральна Рада не була до неї готова, тоді як більшовики почали війну одним із засобів боротьби за владу. Конфлікт між Центральною Радою і новим імперським центром в особі більшовицької Росії мав особливо гострий і драматичний характер. Під час IV Універсалу про державну незалежність УНР давало можливість республіці проводити незалежну зовнішню політику.

У березні 1918 р. радянська Росія змушена була підписати угоду в Брест-Литовську з державами Четверного союзу. Згідно з угодою Росія припиняла бойові дії проти центральних країн та їх союзників і УНР; близько 1 млн. кв. км західних територій колишньої Росії були окупувалися військами країн Четверного союзу. Крім того, Росія мала платити Німеччині контрибуцію. Оскільки за умовами договору Росія не могла перебувати на території УНР та її союзників у боротьбу з Центральною Радою, то головний тягар цих дій було перекладено на декілька маріонеткових радянських республік, які були ніяк не пов'язані між собою, але мали спільний орган – Раднаком радянської Росії і ЦК РСДРП(б) (згодом РКП(б). – Авт.) – це так звана «радянська УНР» на чолі з Раднаком і центром у Києві (потім, послідовно, у Полтаві, Ілзе, Таганрозі); Донецько-Криворізька республіка на чолі з Раднаком і центром у Харкові, Радянська соціалістична республіка на чолі з Раднаком і центром у Сімферополі, Одеська радянська республіка із центром у Одесі. Зважаючи на те, що влада керівних органів цих «республік» була формальною і маловпливовою, завдяки їх існуванню було можливо було адресувати більшовицької Росії проти УНР як громадянську війну українцями, використовувати ці осередки «радянської УНР» як плацдарм для подальшої окупації решти України. Крім того, більшовицької Росії отримували значну матеріальну та військову підтримку з боку більшовицької Росії а єдиним завданням, яке на них покладалося, було максимальне швидкого вивезення з України на схід територіальних цінностей.

Після мирний договір визначив долю радянської влади в Україні. Після підписання лютого в Україну австро-німецьких військ вимагав від більшовицької Росії відступити територію України. Під час III Всеукраїнського з'їзду Рад для зміцнення пролетаріату, перегрупування та об'єднання сил більшовиків у боротьбі проти зовнішнього ворога. Крім того, з'їзд мав відповісти на ряд питань міжнародного і внутрішньополітичного характеру: про

позицію уряду радянської республіки до Брестського миру і його наслідків для України та її відносини з радянською Росією; про конкретизацію здійснення декрету про землю; про подолання величезних труднощів господарського будівництва; про поповнення і остаточне оформлення вищих органів радянської влади, визначення їх компетенції.

Враховуючи ситуацію місцем проведення з'їзду був обраний Катеринослав. На той час в місті перебували члени Народного секретаріату та ЦВК Рад радянської УНР, які прибули в Катеринослав 9 березня в Полтаву. Газета «Наше слово» (орган УСДРП. – Авт.) з цього приводу дуже іронічно писала: «... на муравйовських багнетах і через море крові перейшла й Цікука (Центральний Исполнительный Комитет Украины (рос.). – Авт.) в Київ. Але довго не посиділа там (чи не зручно довго сидіти на багнетах, чи побачивши другі багнети, не захотіла пересідати), і от поїхала собі до дому в Харків. Але Харків що до республік виявився плодovitим, і новонароджена Донецько-Криворізька республіка не пустила на свою територію старини своєї сестри Цікуки. Через це сердешна Цікука поїхала до «добродушних хохлів» в Полтаву. Але там чогось їй не сиділось, і вона рушила до нашого Катеринослава» [4].

Яким чином точилися дискусії у місті напередодні з'їзду ярмо демонструє стаття в тієї ж газеті, яка описує хід роботи пленуму Рад робітничих та солдатських депутатів м. Катеринослава 10 березня 1918 року. На початку виступив Народний Секретар Української Народної Республіки Люксембург (В. Люксембург – народний секретар у судових справах. – Авт.). Він нам пояснив, поскільки то важний буде у цю п'ятницю Всеукраїнський Совітський з'їзд, які його завдання і які він матиме наслідком. З'їзд цей остаточно скаже своє слово і відносно оборони совітської влади на Україні. Вони, Народні Секретарі, і зараз згоджуються підписати мир, котрий заключила «предательская буржуазная» Рада і навіть піти на уступки, але тільки німці скостили 6-й пункт з умов договору з Народними Комісаріатами про вивід із України російських військ та червоної гвардії.

Ми весь час кидали запитання й репліки, бо нам надзвичайно цікаво було знати, а на які ж саме уступки згодяться піти народні секретарі, себто наскільки вони згодяться пересунути кордон і стерти його в деяких економічних відносинах. Але нам високий гість пояснив, що на зборах треба мовчати, бо потім ми матимемо слово. Ми повірили, тим більше, що сам председатель (І. Квірінг. – Авт.) був у надзвичайно добром настрої. Та потім звичайно калялись, бо слова нам не дали і навіть не дали зробити і запитання.

А все ж таки, дехто з соглашателів (вони ж «саботажники») устину (ближче сидять!) спитать, між іншим і про те, як то народні секретарі, визнаючи самостійності України, хочуть заключить самостійно мир з Німеччиною та Австро-Угорщиною? Відповіді на це запитання теж не одержали.

Виступив другий народний секретар тої ж самої Української Совітської Республіки п. Мартянов (Я. Мартянов – народний секретар пошти і телеграфу. – Авт.) і зразу ж заявив: «Всякий из вас превосходит меня, знает, что дважды два четыре». Ми дійсно всі, да не тільки ми, а й «соглашателі», і навіть більшовики, й напевне ліві с.-р. знали це, але оне діло, коли ми були ще хлопчиками й чули це у школі, а друге, коли це чули

... від такого високого гостя. Знали і ждали, коли ж воно буде
... де ж саме воно буде «чотири».

... скоро воно вияснилося! Розказавши нам про успіхи совітських
... бій з гайдамацькими бандами, про те, що взяті совітськими
... Іваненка і Ромодан, що за Ромоданом близько Дарниця, а там уже
... що петлюро-гайдамаки трясуться у Києві і тікають звідти, – він
... сказав: «Я дивуюся тому, що тут у Совіті так сміло виступають
... і що ви до цього часу їх не приборкали! Але це не надовго! Їм не
... посподібається того, щоб нас, робоче-крістьянское правительство,
... виставили в спину!». Ми звичайно слухали і мовчали, бо що ж можна
... сказати?» [4].

... речення на виступи «високих» прибулуд (гастрольорів)», як вони
... ні в статті, пояснює настрої у місті напередодні з'їзду. Вже під час
... II Всеукраїнського з'їзду Рад в Катеринославі пройшла значна
... дія представників українських політичних партій, спрямована
... проти влади з гаслами «Хай живе Українська Народна
... Республіка» [6].

... український з'їзд Рад робітничих, солдатських та селянських
... проходив 17 – 19 березня 1918 р. у приміщенні Зимового театру
... Дніпровський академічний театр драми і комедії. – Авт.)
... міста. На з'їзд прибуло 964 делегати: більшовиків – 401;
... іх там – 27; російських та українських лівих есерів (Партія лівих
... революціонерів, Українська партія соціалістів-революціонерів, із
... ними) – 414; лівих Української соціал-демократичної робітничої
... партійних – 82 та ін. [2]. На момент завершення роботи з'їзду
... делегатів перевищувала 1250. До президії увійшли 4 більшовики,
... з них есерів, 1 український лівий есер. З'їзд розглянув питання
... момент (ставлення до Української Центральної Ради, війни та
... організації військових сил; про Україну та РСФРР; земельне
... питання; доповідь Народного Секретаріату й ЦВК;
... питання і вибори.

... гостру міжфракційну боротьбу більшовики, які не мали
... сили, спираючись на ліві елементи з інших партій, домоглися
... своїх рішень. Перше засідання 18 березня на з'їзді стало ареною
... боротьби більшовиків з лівими есерами у питанні про ставлення до
... миру. Незважаючи на позицію лівих есерів, які намагалися
... прийняття більшовицької резолюції, з'їзд схвалив підписання
... Росією мирного договору у Бресті, заявивши в резолюції,
... цього питання на вечірньому засіданні того-ж дня, що попри
... нескрутне становище, у яке ставить Українську Радянську
... підписання Брестського договору, трудящі України, «щоб
... можливість вільно розвивати завоювання соціалістичної
... готові підписати навіть ті найтяжчі умови, які нав'язуються
... мирним договором Центральної ради з Австро-Німеччиною, але за
... умови повного невторчання Австро-Німеччини у внутрішні
... справи та виведення австро-німецьких військ зі всіх частин
... [7]. За підсумками голосування щодо Брестського миру,
... більшовиками, делегати з'їзду 420 голосами проти 290

відхилили пропозицію лівих есерів про його невизнання [8, с.23].

Отже, з'їзд повністю підтримав оприлюднену 16 березня 1918 р. на IV Всеросійському Надзвичайному з'їзді Рад декларацію ЦВК Рад України, у якій ратифікація Брестського «розбійного «мирного» договору» визнавалася як необхідна для «закріплення соціальних завоювань Жовтневої революції і збереження радянської влади, як вогнища революції всесвітньої». У цієї ж декларації ЦВК Рад України висловив тверду впевненість, що умови Брестського договору ненадовго насильно відривають Україну з «загальнорадянської федерації», а тому, внаслідок неминучої перемоги українського, російського та світового пролетаріату, Україна скоро знову буде членом «єдиної соціальної федерації».

Також в резолюції «Про політичний момент» засуджувалася політика Української Центральної Ради, містилися заклики до боротьби за повсюдне встановлення влади Рад та виведення австро-німецьких військ з території України. Незважаючи на те, що представники лівого крила українських партій пропонували пошуки компромісу з УЦР із метою консолідації сил, більшість не підтримала їхніх пропозицій. В проекті резолюції з поточного моменту, яку підготували представники УСДРП, було запропоновано після заключення перемир'я негайно приступити до мирних переговорів з центральними державами, до складу яких повинна входити й Центральна Рада. При цьому, умовами таких переговорів повинні бути: визнання мирного договору підписаного 27 січня (9 лютого) 1918 р. між УНР і Німеччиною та її союзниками; вивід німецьких військ з території України, негайне скликання Всеукраїнського з'їзду робітничих та селянських депутатів у Києві загальною комісією, створеної на паритетних началах ЦВК та Центральною Радою [11, с.152]. Коли представник УСДРП І. Мазеник виступив з подібними пропозиціями, в залі пролунали крики «Геть», а самого депутата прогнали з трибуни [10, с.32]. «Трудящі України ні при яких умовах, – наголошувалось в резолюції, – не визнають у своїй країні буржуазної влади ні в центрі, ні в окремій місцевості і будуть вести боротьбу за відновлення влади Рад повсюди, де вона була знищена, рішуче чинити опір імпералістичним загарбникам шляхом організації Червоної Армії, партизанської боротьби, страйків, несплати податків та усіма іншими засобами, які є у розпорядженні робітників та селян» [5, с.51].

З'їзд прийняв резолюцію «Про організацію військових сил», яка зобов'язала делегатів «по поверненню на місця розгорнути в кожному місті та селі «роботу» зі створення міцної робітничо-селянської Червоної Армії» [3]. Відповідно до прийнятої резолюції червоногвардійські загони, загони колишньої російської армії, військові частини і загони радянських республік повинні були зводитися в п'ять армій чисельністю по 3–3,5 тис. чоловік. По суті, ці армії були бригадами з обмеженими можливостями, але вони повинні були стати організованою боєздатною силою, здатною затримати просування військ Німеччини та Австро-Угорщини, захистити радянські органи влади, дати можливість провести евакуацію державних цінностей, хліба, вугілля, військового майна. Виконувати цю задачу повинен був Народний секретаріат військових справ України на чолі з Є. Нероновичем разом з верховним головнокомандуючим військами радянської Української Народної Республіки В. Антоновим-Овсієнко. До речі, останній підкорявся тільки

Раднаркому Радянської Росії, до складу якого він також входив.

І урештування умов Брестського договору на з'їзді були прийняті рішення про державний устрій України, яка проголошувалася самостійною, незалежною від РСФРР республікою. Як відомо, за договором, досягнутим 3 вересня 1918 р. центральними державами і радянською Росією, уряд РСФРР зобов'язався визнати Центральну Раду, заключити з нею мир, вивести з України війська, розірвати федеративні зв'язки з Україною. З'їзд, який ухвалив Україну незалежною федеративною радянською республікою, в свою чергу на з'їзді «Про державний устрій» наголосив, що взаємини між радянською Росією та РСФРР залишаються колишніми, а український народ продовжує свою боротьбу за відновлення радянської влади на Україні та за зв'язки з радянською Росією. Для досягнення домовленості про форму зв'язків між РСФРР та радянською Україною було вирішено наприкінці березня 1918 р. направити в Москву (уряд радянської Росії знаходився там з 1918 р. – Авт.) надзвичайне повноважне посольство ЦВК Рад України на чолі з народним секретарем закордонних справ М. Скрипником. Така делегація у складі М. Скрипника, народного секретаря народної освіти І. Гелесського, народного секретаря внутрішніх справ І. Митинського наприкінці березня 1918 р. дійсно прибула у Москву, де вона брала участь у засіданні Раднаркому радянської Росії. На цьому засіданні була прийнята одностайна постанова, що визнавала Народний устрій і незалежність радянської УНР. Але створена В. Леніним «однодержавна система передбачала зосередження реальних важелів державної влади в єдиному центрі. При цьому органи влади та управління будь-якої з радянських «радянських республік», створених на національних окраїнах імперії, розглядались як знаряддя колонізаційної або імператорської політики. Найбільш відверто відношення Москви до українського державотворення» в Україні виразив народний комісар у справах національностей І. Сталін, який під час розмови по прямому зв'язку з головою ЦВК Рад України В. Затонським 4 квітня 1918 р.: «... Ми повинні думати, що Цекук (ЦВК Рад України – Авт.) повинен, просто зобов'язаний залишити Таганрог та Ростов. Задосить гратися в Українську Республіку, мабуть, вже вистачить, час кинути гру. Прошу передати ЦВК українськи надзвичайному комісару Серго, Донському ревкому та іншим [12]. На той час керівні органи радянської УНР перебували в Україні, оскільки наступ австро-німецьких військ продовжувався і Україна входило до складу УСРР до лютого 1924 р., потім було передано до РСФРР (Авт.)»

Ця позиція російського наркома обурила М. Скрипника. 6 квітня 1918 р. він від імені української делегації направив до Раднаркому та ЦВК Радянської Росії заяву, в якій було підкреслено: «Ми повинні заявити свій протест проти виступу Наркома Сталіна. Ми повинні заявити Раді України й Народний Секретаріат як спонування до своїх дій не те чи інше ставлення того чи іншого НАРКОМА Російської Республіки до волі трудящих мас України, що викладена в постанові українського з'їзду Рад. Заяви, схожі на викладені Наркомом Сталіним, не повинні підтримувати підризу радянської влади в Україні й не можуть бути сприйняті представниками Радянського уряду сусідньої Республіки. Трудящі маси

України ведуть свою боротьбу зі своєю буржуазною контрреволюцією незалежно від того чи іншого рішення Раднаркому Російської Федерації. Підривається радянська влада в Україні зараз багнетами німецьких військ. Якщо хтось наслідують назвати боротьбу української трудящої маси грою, яку час кинути, то власне самі маси України думають інакше й ті делегати, що звертаються до нас навіть із окупованих німцями місцевостей України підтверджують це, як і та боротьба, що ведеться нашими військами. Дружні стосунки, до яких долучилася Рада Народних Комісарів Російської Федерації по відношенню до Української Республіки, потребує недопущення тиску, скерованих на підрич радянської влади в Україні й спрямованих на корисливі ворогів українських трудящих мас.

Окремі групи та частини Російської Федерації, що від неї відколюються (Крим, Дон і т. д.), зараз пропонують Українській Народній Республіці утворити Південну Радянську Федерацію. Але Народний Секретаріат зазвичай намагався об'єднати для боротьби з Центральною Радою трудящі маси місцевостей, на які накинула оком ця Центральна Рада, що зовсім не має на меті долучити в свою боротьбу Російську Федерацію або її окремі частини.

Щодо вимог Наркома Сталіна, щоби Народний Секретаріат України залишив Таганрог, ми лишень підкреслимо, що Таганрог є частиною території Української Народної Республіки і тільки населення цієї території може вирішити, до якої саме Радянської Федерації воно бажає належати – до Російської чи до Української.

Згідно з вище викладеним просимо Уряд Російської Федерації зроби відповідні роз'яснення відносно заяви Наркома Сталіна і тим унеможливити наслідки його заяви, котрі так шкідливо можуть вплинути на боротьбу трудящих мас України за соціалізм.

Надзвичайне повноважне посольство Української Радянської Соціалістичної Федеративної Республіки» [13].

З'їзд формально об'єднав всі радянські республіки, які були створені на території України, в єдину «федеративну радянську республіку, яка об'єднує всі радянські утворення – вільні міста і республіки, як автономні частини Української Федеративної Радянської Республіки» [1, с.71–72]. При цьому з'їзд не торкався питання про доцільність існування в радянській Україні автономних територіальних радянських утворень.

З питання про землю II Всеукраїнський з'їзд Рад прийняв «Тимчасові положення про соціалізацію землі», яке відтворювало з незначними змінами ухвалений 27 січня 1918 р. Всеросійським ЦВК «Закон про соціалізацію землі», і доручив ЦВК Рад України розробити та оприлюднити декрети про 8-годинний робочий день і робітничий контроль, а також маніфест «До українського народу» та відозву до австро-німецьких солдатів окупаційних військ. Стосовного земельного питання II Всеукраїнський з'їзд Рад прийняв рішення, які заклали стійкий фундамент під майбутнє торжество влади більшовиків в Україні. Делегати схвалили проект соціалізації землі, скасували виплату 100 млн. золотих руб. орендної платні на селі, запланували передачу селянам 23 млн. десятин землі, 3,5 млн. голів великої рогатої худоби та коней із поміщицьких та куркульських господарств. Для 600 тис. безземельних господарств передбачалося виділити по 5–6 десятин землі, а це збільшувало наділи удвічі для двох млн. господарств. По

радянська влада повністю переграла Центральну Раду, тому останньої було тільки питанням часу. Українське село вимагало аграрної реформи, а Центральна Рада годувала його та величю затягувала з рішенням цього питання [9, с.285–286].

Новий склад ЦВК Рад України у складі 102 членів. При дозволі політичним партіям самим визначити персональний склад ЦВК, викликати і замінити своїх представників в цьому ЦВК більшовиків отримала 47 місць, українські та російські ліві есери – 1 місце, ліві українські соціал-демократи – 5 місць, Польська партія (яківици») – 1 місце. У Президії ЦВК, обраній II Всеукраїнським з'їздом Рад України очолив більшовик В. Затонський. Після цього з'їзду Рад було обрано новий склад Народного секретаріату, до якого увійшли 9 більшовиків і 2 українських соціал-демократів. Головою радянського українського уряду став більшовик

Головою Ради Народного секретаріату став більшовик В. Затонський. Під час з'їзду, рішень, які були прийняті під час його проведення з деякими висновками. По-перше, формальне визнання незалежності радянської УНР не мало ніяких політико-правових наслідків. Українська держава продовжувала управлятися з центру через Раднарком і РНК, а також через РКП(б), що залишалась унітарною партією. По-друге, більшовики, декларуючи права націй аж до відокремлення, насправді підпорядковували собі створенню унітарної жорстко централізованої держави – типу світової комуністичної революції. Російські шовіністи були проти української державності і тому не були готові визнавати її формально. Вони сприйняли вимушене визнання радянською владою незалежності УНР з жахом розуміючи, що цим дано початок української державності. Формуючи радянський апарат на території державної незалежності радянської УНР більшовики не надали тут суверенну державу. Лише втручання у двосторонні відносини між силами – Німеччини та Австро-Угорщини дозволило Україні формально зберегти свою державну незалежність. Для прийняття рішення II Всеукраїнського з'їзду Рад було вимушеним політичним кроком. Коли зовнішні обставини змінилися, більшовики легко відкинули всі свої рішення. Вже у лютому 1919 р., коли війська широким фронтом наступали на Лівобережній Україні, головний орган більшовиків газета «Правда» писала про Україну «чужою відчуженою частиною єдиної країни» [7]. По-третє, рішення II Всеукраїнського з'їзду Рад ще раз продемонстрували, що в умовах економічної та політичної кризи, невирішеності соціальних та національних проблем, відсутності буржуазно-демократичних реформ з боку Рад розширювалася і зміцнювалася база для більшовицької влади в Україні. По-четверте, відносно демократичний результат виборів до ЦВК та призначення Народного секретаріату пояснюється політичною обстановкою, яка склалася напередодні з'їзду, коли більшовики були вимушені миритися з подібним політичним плюралізмом.

Бібліографічні посилання:

1. Большевистские организации Украины в период установления и укрепления Советской власти (ноябрь 1917 – апрель 1918 гг.): Сб. документов и материалов / Госполитиздат Украины, 1962. – 214 с.
2. Вестник Украинской Народной Республики. – 1918. – 19 марта.
3. Весник Украинской Народной Республики. – 1918. – 20 марта.
4. «Високі гості з Цікуки в Катеринославському Світі роб. і солдат. деп.» // Слово. – 1918. – 16 (3) березня.
5. Кихтев С.П. Октябрьская революция и первые социалистические преобразования в Донецко-Криворожском бассейне. / С.П. Кихтев. – К.: ИПЛ, 1969. – 155 с.
6. Майоров М.М. На пугах к I съезду КП(б) У / М.М. Майоров // Летопи революции. – 1928. – №4.
7. Правда. – 1919. – 26 февраля.
8. Резолюції Всеукраїнських з'їздів Рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів. – Х.: Пролетарій, 1932. – 223 с.
9. Семенченко В.И., Радченко Л.А. История Украины с древних времен до наших дней. изд. 2-е, исправленное и дополненное. / В.И. Семенченко, Л.А. Радченко. – Х.: Торсинг, 1999. – 480 с.
10. Супруненко Н.И. Очерки истории гражданской войны и иностранной военной интервенции на Украине (1918–1920) / Н.И. Супруненко. – М.: Наука, 1966. – 455 с.
11. Українська революція 1917 – 1921 рр. на Придніпров'ї / Державний архів Дніпропетровської області; уклад. Ю.Г. Пахоменков, Н.Л. Юзбашева; ред. Н.Л. Юзбашева. – Дніпро: Ліра, 2016. – 372 с.
12. ЦДАВО України. – Ф. – 1. – Оп. 1. – Спр. 7в, частина 1. – Арк. 64 – копія
13. ЦДАВО України. – Ф. – 1. – Оп. 1. – Спр. 7в, частина 1. – Арк. 57 – копія

УДК: 378.18

В.В. Білополий*, В.І. Лазаренко**

Придніпровська Державна Академія Будівництва та Архітектури
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара***

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ПРОФЕСІЙНОГО ТА ЖИТТЄВОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

В статті теоретично обґрунтована та презентована практична програма психолого-педагогічної підтримки професійного та життєвого самовизначення студентів засобами інтерактивних технологій, а саме, організаційно-діяльнісних ігор, які здійснюються психологічною службою ВНЗ.

Ключові слова: студенти, психолого-педагогічна підтримка, професійне та життєве самовизначення, інтерактивні технології, організаційно-діяльнісні ігри.

В статье теоретически обоснована и презентована практическая программа психолого-педагогической поддержки профессионального и жизненного самоопределения студентов посредством интерактивных технологий, в частности, организационно-деятельностных игр, которые осуществляются психологической службой ВНЗ.

Ключевые слова: студенты, психолого-педагогическая поддержка профессионального и жизненного самоопределения, интерактивные технологии, организационно-деятельностные игры.